

Významné životní jubileum Doc. Ing. Dr. Jaroslava Benady, CSc.

Mgr. Věra Kroftová
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.

Je mi ctí uvést krásné životní jubileum pana docenta Jaroslava Benady. Jeho životní pouť začala v jihomoravských Mikulčicích, kde se narodil v rolnické rodině dne 13. března 1928. Po ukončení gymnázia zahájil vysokoškolské studium na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze a dokončil v roce 1951 na Vysoké škole zemědělské v Brně (VŠZ). V téže roce byl jedním z těch, kdo stáli u zrodu Výzkumného a šlechtitelského ústavu polních plodin v Kroměříži, který byl předchůdcem dnešního Zemědělského výzkumného ústavu Kroměříž, s.r.o. Kromě let 1952–1960, kdy působil jako řádný aspirant a asistent na VŠZ v Brně, spojil svůj profesní život s kroměřížským ústavem, kde pracoval, a kde také potkal svou manželku Evženii. Ta zde pracovala několik desítek let na Oddělení kvality zrna jako laborantka.

Pan docent Benada se v 60. letech zabýval otázkami podstaty odolnosti rostlin k chorobám. Pozornost zaměřil zejména na proměnlivou odolnost obilnin k obligátním parazitům, jako jsou padlí a rzi. Vypracoval metodu měření redoxních potenciálů v živých pletivech rostlin a vysvětlil jejich význam pro odolnost rostlin, pro celistvost rostliny a další základní stránky fyziologie rostlin. V letech 1990–2000 spolupracoval se skupinou fyzikálních chemiků v Bavorsku a Rakousku na objasnění významu redoxních potenciálů v potravinách. Vypracoval metodu měření redoxních potenciálů v půdě a objasnil jejich význam. Redox potenciál se ostatně stal jeho celoživotním tématem, o čemž mimo jiné svědčí i nedávná spolupráce s odborníky z university v Montpellier (Francie) při využití této metody pro hodnocení kvality půdy (22). Přednášel na řadě regionálních, národních i mezinárodních seminářů a konferencí s problematikou ochrany rostlin, fytopatologie a fyziologie rostlin (např. 17, 19). Důležitá je jeho činnost pro zemědělskou praxi, která pokračuje dodnes.

Já osobně jsem se s panem docentem poprvé setkala v létě 1976, kdy jsem nastoupila do odborné knihovny tehdejšího Výzkumného ústavu obilnářského. Byl mezi prvními, kdo tenkrát navštívili knihovnu, aby se seznámili s novou pracovnící, a chodil sem pro odbornou literaturu dodnes. Není však jen pravidelným návštěvníkem knihovny, ale i pracovníkem, který významně přispívá do fondu knihovny. Jako autor nebo spoluautor publikoval několik stovek původních vědeckých a populárních prací v oblasti ochrany a pěstování obilnin a jiných plodin. Vypracoval také nespočet odborných hesel do různých encyklopedií (např. 13). Katalog knihovny eviduje 361 publikací s jeho autorským podílem. Většina prací uvedených v katalogu je také fyzicky součástí fondu knihovny. Kromě cestovních zpráv ze zahraničních cest a závěrečných zpráv výzkumných projektů jsou to především knižní publikace a odborné články v časopisech a sbornících. V nich jsou uloženy výsledky jeho celoživotní práce.

Knižní publikace (monografie, atlasy, metodiky)

Doc. Benada byl jedním z vědeckých redaktorů a vedoucím kolektivu 60 spoluautorů i autorem některých částí čtyřdílné publikace Zemědělská fytopatologie I–IV, která byla vydaná v Praze v letech 1958–1962 (1, 2, 3, 4). Byl jedním z vědeckých redaktorů a vedoucím autorského kolektivu čtyř vícejazyčných česko-německo-ruských atlasů chorob a škůdců, které u nás postupně

vyšly ve Státním zemědělském nakladatelství v letech 1963–1985 (5, 6, 7, 8). U Atlasu chorob a škůdců obilovin byl mimo to i autorem části o chorobách. Všechny vyšly ve stejných jazykových mutacích i v zahraničí, zejména v tehdejších státech Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), pouze Atlas chorob a škůdců řepy vyšel v Amsterdamu v anglicko-francouzsko-německé verzi (9). Doc. Benada byl jedním z autorů autorských kolektivů významných monografií o sladovnickém ječmeni a o pšenici (10, 16). Také v dalších knihách a metodikách se zabýval pěstováním a ochranou obilnin (např. 11, 12, 14, 15) i jiných plodin.

Články a příspěvky do sborníků

Nejčastěji doc. Benada publikoval články v časopise Úroda – náš katalog jich eviduje 53, a ve vědeckém časopise Ochrana rostlin, kde bylo publikováno 42 jeho článků, a kde byl také členem redakční rady. V četnosti příspěvků dále následuje časopis Obilnářské listy s 39 články, zanedbatelných však není ani 28 článků v časopise Zemědělec a 21 článků v časopise Agrochémia. Dalšími časopisy, v nichž publikoval v českém prostředí, jsou Agro, Agromanuál, Farmář, Rostlinolékař, Rostlinná výroba, Česká mykologie a další. Mimo jiných sborníků přispíval samozřejmě i do Vědeckých prací své mateřské instituce (např. 18). Mnoho článků publikoval sám (např. 17, 18, 19), častou spoluautorkou pro něj byla jeho dlouholetá spolupracovnice Marie Váňová (např. 20). Četné jsou jeho práce pro zemědělskou praxi (např. 11, 12, 14, 15, 20). Z mezinárodních časopisů lze jmenovat Phytopathologische Zeitschrift, kde v 60. a 70. letech vyšlo devět jeho článků, Biologia Plantarum, Flora, Folia Zoologica, Pflanzenschutzberichte, Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten und Pflanzenschutz, Plant Protection Science a z poslední doby také Analytica Chimica Acta. (22). Je také autorem naučného filmu o rzích na obilninách.

Pracovní kariéra doc. Jaroslava Benady

1951–1952	Výzkumný ústav polních plodin v Kroměříži (fytopatolog)
1952–1955	Vysoká škola zemědělská v Brně (řádný aspirant u školitele prof. Eduarda Baudyšeho)
1955–1960	Vysoká škola zemědělská v Brně (odborný asistent na ústavu hospodářské fytopatologie)
1960–1993	Výzkumný ústav obilnářský v Kroměříži (výzkumný, později vědecký pracovník v ochraně rostlin a fytopatologii)
1993–dodnes	Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o. (odborný poradce, diagnostik chorob a škůdců)

Pan docent Benada stále sleduje nejen svůj obor, ale i další novinky vědy a techniky, dobře se orientuje v IT technologiích, nadále publikuje, je recenzentem odborných publikací a především vyhledávaným odborníkem v diagnostice chorob a škůdců polních plodin. Je nositelem řady odborných ocenění, mezi jinými mu byla v listopadu 2007 udělena „Pamětní medaile Ctibora Blatného“ za celoživotní badatelskou práci v ochraně rostlin. V roce 2013 mu byla na návrh vedení Zemědělského výzkumného ústavu Kroměříž, s.r.o. starostou města udělena Pamětní medaile města Kroměříže.

Dosah celoživotního díla doc. Benady daleko přesáhl hranice pokusných polí v Kroměříži, neboť se jako špičkový odborník zasloužil o celkový rozvoj některých zemědělských disciplín v Československu, v České republice i v zahraničí.

Popřejme panu docentu Benadovi ještě dlouhá léta v rodinném kruhu s manželkou, oběma syny, mnoha vnoučaty a pravnoučaty, i mezi spolupracovníky ve výzkumném ústavu.

Seznam publikací doc. Jaroslava Benady citovaných v textu

1. Baudyš, E., **Benada, J.**, Špaček, J. et al. (1959): *Zemědělská fytopatologie. Díl I. Obecná část*. Praha: ČSAZV, 703 s.
2. Baudyš, E., **Benada, J.**, Špaček, J. et al. (1958): *Zemědělská fytopatologie. Díl II. Choroby polních plodin*. Praha: ČSAZV, 775 s.
3. Baudyš, E., **Benada, J.**, Špaček, J. et al. (1961): *Zemědělská fytopatologie. Díl III. Choroby zeleniny*. Praha: ČSAZV, 714 s.
4. Baudyš, E., **Benada, J.**, Špaček, J. et al. (1962): *Zemědělská fytopatologie. Díl IV. Choroby ovocných rostlin*. Praha: ČSAZV, 1086 s.
5. **Benada, J.**, Šedivý, J., Špaček, J. et al. (1963): *Atlas chorob a škůdců olejnin = Atlas boleznej i vreditelaj masličnych kul'tur = Atlas der Krankheiten und Schädlinge an Ölpflanzen (IV)*. Praha: SZN, 200 s.
6. **Benada, J.**, Šedivý, J., Špaček, J. et al. (1962): *Atlas chorob a škůdců obilnin = Atlas boleznej i vreditelaj zernovych kul'tur = Atlas der Krankheiten und Schädlinge der Getreidepflanzen (I)*. Praha: SZN, 218 s.
7. **Benada, J.**, Šedivý, J., Špaček, J. et al. (1968): *Atlas chorob a škůdců luskovin = Atlas boleznej i vreditelaj zernobobovych kul'tur = Atlas der Krankheiten und Schädlinge der Hülsenfrüchten. (V)*. Praha: SZN, 1968. 168 s.
8. **Benada, J.**, Šedivý, J., Špaček, J. et al. (1985): *Atlas chorob a škůdců řepy = Atlas boleznej i vreditelaj svekly = Atlas der Krankheiten und Schädlinge der Rübe*. Praha: SZN, 263 s.
9. **Benada, J.**, Šedivý, J., Špaček, J. et al. (1987): *Atlas of Diseases and Pests in Beet = Atlas des maladies et des parasites de la betterave = Atlas der Krankheiten und Schädlinge der Rübe*. Amsterdam: Elsevier, 272 s.

10. Foltýn, J. (1970): Pšenice. Praha: SZN, 441 s.

11. **Kopecký, M., Benada, J.**, Voňka, Z. (1987): *Systém výroby jarního ječmene*. Kroměříž:

Výzkumný a šlechtitelský ústav obilnářský, 19 s.

12. Lekeš, J., **Benada, J.**, Brückner, F., Kopecký, M., Minařík, F., Příkryl, K., Voňka, Z., Zeniščeva, L. (1985): *Ječmen*. Praha: SZN, 306 s.

13. *Naučný slovník zemědělský* (1966-1992): Praha: SZN, 13 svazků.

14. Křen, J., **Benada, J.**, Flašarová, M., Hubík, K., Krofta, S., Kryštof, Z., Macháň, F., Málek, J., Miša, P., Onderka, M., Pokorný, E., Střalková, R., Špunar, J., Váňová, M. (1998): *Metodika pěstování ozimých*

obilnin. Kroměříž: Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o., 143 s.

15. **Benada, J.** (2000): *Houbové choroby obilnin*. Praha: BASF, 114 s.

16. Skládal, V. (1967): Sladovnický ječmen. Druhé, zcela přepracované a doplněné vydání. Praha: SZN, 322 s.

17. **Benada, J.** (1972): Problematika výskytu chorob z hlediska vysokého procenta obilovin na orné půdě a vyšších dávek živin. In: *V. celostátní konference ochrany rostlin*, Brno 3. a 4. října 1972. Praha: Agroplan, s. 86–93.

18. **Benada, J.** (1964): Inkubační doby padlí travního (Erysiphe graminis DC.) na pšenici. In: *Vědecké práce Výzkumného ústavu obilnářského v Kroměříži*. 3. Kroměříž: Výzkumný ústav obilnářský, s. 159–162.

19. **Benada, J.** (1992): Empfänglichkeit von Getreidesorten gegenüber Beizmitteln. In: *Bericht über die Arbeitstagung 1992*. Gumpenstein: Verlag der Bundesanstalt für alpenländische Landwirtschaft, s. 125–131.

20. **Benada, J.**, Váňová, M. (1978): Účinnost nových fungicidů proti rzem na obilninách. *Rostlinná výroba*, Vol. 24, s. 537–543.

21. **Benada, J.**, Tichý, F., Edler, S., Tvarůžek, L. (2001): Jarní ošetření ozimých obilnin přizpůsobit stavu porostů. Doporučení pro jaro 2001. *Zemědělec*, Vol. 8, č. 7, s. 13.

22. Husson, O., Husson B., Brunet, A., Babre, D., Alary, K., Sarthou, J.P., Charpentier, H., Durand, M., **Benada, J.**, Henry, M. (2016): Practical improvements in soil redox potential (Eh) measurement for characterisation of soil properties. Application for comparison of conventional and conservation agriculture cropping systems. *Analytica Chimica Acta*, Vol. 906, s. 98–109.

Seznam publikací doc. Jaroslava Benady o redox potenciálu je volně dostupný na: <http://www.vukrom.cz/kontakt/benada-jaroslav>
Pro studium dalších prací doc. Jaroslava Benady doporučuji on-line katalog knihovny dostupný na: <http://www.vukrom.cz/knihovna> a případnou osobní návštěvu knihovny Zemědělského výzkumného ústavu Kroměříž, s.r.o.

Další články o doc. Benadovi:

Dr. Benada šedesátníkem (1988): *Úroda*, Vol. 36, č. 3, s. 141.

Váňová, M. (1998): Doc. Ing. Dr. Jaroslav Benada, CSc. sedmdesátníkem. *Obilnářské listy*, Vol. 6, č. 1, s. 14–15.

Řehák, V. (2008): Česká společnost rostlinolékařská oceňuje práci v rostlinolékařské péči. *Rostlinolékař*, Vol. 9, č. 1, s. 34.

Kroftová, V. (2018): Významné životní jubileum

Doc. Ing. Dr. Jaroslava Benady, CSc. *Rostlinolékař*, 29, č. 1 (v tisku).